

Nap-kapu*

Szervátiusz Tibor síremlékének avatására

Mily messze a közel, s olykor mily közel a távol! Az Óperenciás-tengeren, az üveghegyeken, ahol a griffmadár fészkel, s a Turul, még azon is túl, ahol a fehér táltos mén nyargalása s az űzött Csodaszarvas irama még egyritmusú volt a magyar idővel, ott, a Nap-kapu másik oldalán lakozik immár Szervátiusz Tibor. Az Isten jobbjára mellől figyeli tetteinket, nem ítél, de szigorú hallgatása súlyos mondanivaló, üzenetes, néma kinyilatkoztatás: tehetség és jellemszilárdság egységéből lehet az a fundamentum, amelyre a megmaradást szolgálni képes, megtartó nemzeterő felépíthető. Mint a kevesek egyikében, Tibor személyiségében ez a szándék áthatóan megnyilvánul.

Nehéz felszárnyalni a Nap-kapun túlra, főként a mi lelkületünkkel. A föl-földobott kő visszahullása és a newtoni alma földre huppanása között micsoda a különbség! Állítólag az elv ugyanaz, noha mégsem. Tény, sem a fák – éljenek bár a Hargitán –, hacsak műremekké nem válnak a Szervátiuszok keze alatt, sem a síremlékek nem érnek az égig, kivéve tán a fohászt. Honnan ez a nehézségi erő? Teli van a lelkünk sírkeresztekkel, temetőkkal, életellenes döntések robotos elviselésével. Tibor rendületlenül, önkínzóan is küszködve kapaszkodott a Nap-kapu felé, gyakori, nagy földi virradásokkal. S amikor végleg ráesteledett, megállás nélkül lépdelt tovább Csaba királyfi csillagösvényén. Azok nyomában, akiket megmintázott mészkből, andezitből, rézből, fából, vasból – Petőfi, Dózsa, Bartók, Ady, Móricz, Szabó Dezső, Nagy és Németh László, és még tágul a kör, mindazok, akik közel állnak hozzá tehetségben, jellemerőben, s akik ideállá, idollá hatalmasodtak a magyarság szemében. „Konstrukcióin a pusztta anyag is jelentést hordozóvá, antropomorf szimbólummá válik... Szervátiusz Tibor szobrai nem pusztta térbeli képződmények, »műtárgyak«, hanem egy-egy rituális szertartás szerves részei, illetve szervező erői... A művek

címei is erre utalnak: Könnyek oszlopa, Napis-ten ébredése, Dózsa kivégzése, Madéfalvi veszedelem, Petőfi halála... Nemcsak a Trianon című szoborkompozíciójából, hanem valamenyny alkotásából drámai erő sugárzik...” – vallja a Szidiropulosz Archimedes – a leggörögöb magyar s a legmagyarabb görög – vezette Trianoni Szemle periodikában a Tibor haláláról megemlékező szerkesztőségi cikk írója.

Nem vagyok képzőművész-kritikus, sem taktikus mérlegelő, igyekszem az alkotást átengedni magamon, hadd tud, katartikus erővel, mint Beethoven V. szimfóniája akár. Nem úgy boncolom, mint a „vájtt fülűek”, akik bizony gyakran nagyon is süketek a hallásra, a látásra, soha nem tudni, pénzen megvásárolt műértők-e. Az utóbbi száz év kétkedővé tett, hiszen a médiahatalom „jóvöltából” is minden a visszájára fordul, Kant forogna a sírjában, mert összekeverték a jót a rosszal, megzavarták azt az ősi – velünk született – értékmérőt, amely segített eligazodni, mi a természetes és mi a természetellenes. A Nap-kapu fényessége igyekszik eloszlatni a végzetes homályt. Lássuk be szomorúan, kevesen vannak azok, akik képesek felnőni e ragyogáshoz. Akik ma itt összegyűltek, kivételek: zsigereikben felismerik a titáni erőt, amely a Szervátiusz-szobrokról, -magatartásból árad. Magával sodród bőséggel. Nehéz a Nap-kapun túlra emelkedni. Súlyos a lelkünk, emlékektől, emlékművektől súlyos, több mint ezer éve belülről is hordjuk – és még vagyunk! Ez a csoda segít-e? Kéne! De ne tagadjuk, fáj, nagyon fáj a Házsongárdi vagy az úzvölgyi és más sírkertek nemzeti lelket pusztító szétválása, kifosztása. Különös a magyar idő, nekünk úgy tűnhet, hosszabban állapodik meg a nullponton az inga. Mintha béna volna kilendülni, kivéve az utóbbi tíz esztendő, amely végre termékenynek bizonyul, hála a nagy lángelméjű politikusoknak és az olyan felzaklató művészek-

nek, mint Makovecz, Szervátiusz. Tibor 1930-ban született, Trianonra tíz évvel. Édesatyjának, a szintén zseniális Szervátiusz Jenőnek az intencióival ellátva igyekezett a történelmi idő és a művészeti idő szabta korlátokat szétörni, a magyarság karámjait világszinten szétfeszíteni, mint tette egykor például Bolyai. Magyarországról sok mindent meg lehet nyerni, csak hit kell hozzá! Amikor „bejöttünk” Vereckénél, még nem tudhattuk, hogy ez valójában a Fájdalom kapuja, azon kell először általmenni. Majd újabb következmény-stációk következnek. Mindmáig! Ez a magyar sors, tán ez az Isten szándéka, hogy ilyen legyen, de természet- és életellenes volna belenyugodni, már az erre való szándék hírelése és hirdetése is. Új „divat”: a legfelső szinten is kampányolás a szétszakított magyarság ellen. Áll az idő, úgy tűnik, el- és állva hagytak minket, előkészítve egy végzetes zuhanáshoz. Ez nem történt meg, csak majdnem. Néha nüanszokon csúszik el a történelem. Akadnak, akik megélnék belőle. Hát higgyetek nekik! Én nem! Tibor egész életét, sőt halálát is megszabta Trianon története. Élete és halála folyamatos egység, nem szakaszolható múltra, jelenre, jövőre. Ő Van! „Vansága” feltartóztatlan, hogy mennyire? Bakay Kornél régészprofesszor úr mondta, László Gyula egyetlen élő tanítványa, Szervátiusz Tibor 80. születésnapján: „Szervátiusz Tibor nagyon jól tudja, hogy nekünk, magyaroknak hatalmas közünk van az egyetemes múlthoz, de az ősi génjeinkben szunnyadó erőt ki kell szabadítani az ördögien gonosz rabságból. Elénk varázsolja a Napistent, az Ister-párt, a Boldogasszonyt, az Életfát, a Turult, Attilát, Árpádot, Szent Istvánt, Szent Lászlót. A Magyar Oltár előtt a hitehagyott is megtér. A magyar őstörténet tiszta forrásait, a hivatalos megtévesztők által kicsúfolt, kigúnyolt hun hagyományt tette művészete középpontjába, amelyet szóval, képpel, hanggal kell felidézni és ápolni szakadatlan.” Teszem hozzá, a megszakadásig. Kell ennél több, nem mond ez eleget? Tibor számunkra világméretű találmány, mint ahogy Bolyai is. Miattuk is érthető, hogy két lábra állt az emberiség, felegyenesedett. Hátha ráébred magára!

Valószínű, hogy a szikla megkerülhetetlen. Sziszüphosz a tanú rá, hogy visszagördül. Vagy mégsem így egészen? Elvégre sziklából, a sorsból Szent László viszont éltető vizet fakasztott.

„Csak tiszta forrásból.” A sziklát le kell győzni! Talán egy medvét könnyebb. Minden megállapodottság alatt, fölött tektonikus mozgás munkál. Bár egy másik műfajú, szintén Erdélyből jött hegynyűvő, Eröss Zsolt élete és halála egy másfajta megközelítésről szól, noha a szikla kikerülhetetlen. Tibornak is. Ő nem megmássza a követ, inkább beléhatol, szellemiségével belakja, szerinte abban belül rejtekezik a csúcs, az a többlet, amelyért a sziklát feleslegeitől megfosztani érdemes... És olykor megtartani. Ez a kettősség jellemzi a Mestert. A visszagördülő sziklának útját állani és kifaragni. Valószínű ez az emberiség utolsó, hiteles híradása önmagáról. És maradjunk az utolsó kőnél, a zárkőnél, a Kőrösi Csomát hordozó rodéziai gránitnál, sose lehetett belőle semmi. Már csak azért sem, mert Tibor semmikkel és senkikkel nemigen barátkozott. Volt egy álma, hogy megmintázza lelki társát, Kőrösi Csoma Sándort, de a középszer és a kicsinyes irigység – neves pályatársak is szerepelnek a sorban – elorozták előle azt a parcellát Budapesten, ahol felállíthatta volna a szobrot. Ez összetörte, nemcsak a pályatársi árulás, azon se lehet könnyen túljutni, hanem az egész akkori kultúrpolitika. Emlékezzünk, az idő tájt Makovecz sem építhetett a fővárosban templomot! Egyszer többször jártam Tibornál, az emlék felejthetetlen, ez a már említett háromméteres rodéziai gránit, amelyet kikísérésemkor ott láttam az ajtója mellett. A követ rendre megsimogatta. Majd odaszólt: Hallod, benne kering Kőrösi szelleme? Igen, hallom. És hallani is fogom! Nem udvariasságból, életigenlésből. Nap-kapu, amelyet az ihlető, Klára asszony lényé ragyog be. A jelen idő a múltból, az álságos hernyóbábból kibontakozó, szárnyaló pillangó. Némely csalfa mozzanatát szerencsére Tibor már nem érthette meg. Ha igen, hamarabb hal meg. Ilyen például most Lenin elvtárs szobrának felállítása – fején legendás, simléderes sapkával – Németországban 2020-ban! Az alatta meghúzódó tömör sötétséget miféle Nap-kapu-remény világosíthatná meg, a síremléket megalkotó Kontur András szobrászművész hány lyukat fúrhatna még a gránitba?

És megnyugtató-e a boldog vég? No, nem lesz vígságban bővelkedő happy end! Miazmás mocsárrá züllesztik a földet exkluzív bűnöző körök. Sajnos, a Fennvaló egyetemes büntetést

szab ki, simán odaáldoz kilencvenkilenc ártatlant egyetlen megmenthetetlen bűnösért.

A kivételes talentumú szobrászművész, Szervátiusz Tibor síremlékének avatása azt is bizonyítja, csak az hal meg valójában, akire nem emlékeznek, vagy nincs miért emlékezni rá. Kivált egy efféle amnéziás országban, ahol dívik az önvédelmi feledés, önfeladás, és a tegnapi te-

hetséggyilkosok mára a prédát dicsőítő falkában büntetlenül ugyanúgy tolonghatnak az élet napos oldalán, mint egykoron! Ebben az országban emlékeztetni kell, kötelesség- és szeretet-tudat. Ilyen értelemben Szervátiusz Tibor nem hal meg soha, a „jövő kövén fog kicsírázni!” Mindig!

2020. július

Fotó: Szigetváry Zsolt (MTI)

A Nap-kapu emlékmű

Fotó: Szervátiusz Klára

A síremlék alkotója: Kontur András szobrászművész

* Szűk körű ünnepségen avatták fel Szervátiusz Tibor (1930–2018) szobrászművésznek, a nemzet művészeének síremlékét 2020. július 26-án, a művész 90. születésnapján Budapesten, a Fiumei Úti Nemzeti Sírkert művészarcellájában. Ott olvasta fel Döbrentei Kornél avatóbeszédét.